

Особливості та перспективи розвитку боротьби самбо на прикладі національної збірної команди України

Коробейніков Г.В., Закорко І.П., Костюченко В.І.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація. В статті розглянуто особливості та перспективи розвитку боротьби самбо на прикладі національної збірної команди України. Окреслено напрямки вдосконалення національної системи підготовки висококваліфікованих самбістів з урахуванням Олімпійської перспективи самбо. Надано пропозиції що до вдосконалення навчально-тренувального процесу висококваліфікованих самбістів.

Ключові слова: боротьба самбо; висококваліфіковані спортсмени; навчально-тренувальний процес; диференціація тренувальних занять; система спортивної підготовки.

Вступ. Найвищою сходинкою розвитку виду спорту на міжнародній арені є його визнання світовою олімпійською спільнотою і окреслення чітких перспектив що до включення в програму Олімпійських Ігор (Імас, Матвеев, & Борисова, 2015).

20 липня 2021 року став, без перебільшення, визначним днем для мільйонів шанувальників боротьби самбо в усьому світі. На черговій сесії Міжнародного Олімпійського Комітету в м. Токіо (Японія) Міжнародна федерація самбо (FIAS) отримала постійне визнання МОК. Враховуючи історичні традиції і сучасний рівень розвитку боротьби самбо в нашій країні, можна не безпідставно сподіватися на майбутні медальні олімпійські перспективи українських спортсменів (Закорко, Журавель, & Логвиненко, 2015).

Тим не менш, аналіз результатів міжнародних змагань найвищого рівня 2018-2021 рр. (континентальних і світових чемпіонатів різних вікових категорій, етапів Кубка світу) демонструє постійне збільшення кількості учасників і стрімко зростаючу конкуренцію в світовому самбо з боку країн і континентів, які ще деякий час тому не можна було віднести до лідерів.

Такий стан речей спонукає до пошуку і впровадження в практику навчально-тренувального процесу висококваліфікованих спортсменів нових шляхів і передових методик спортивного тренування (Платонов, 2013), вдосконалення діючої системи підготовки резерву для Національної збірної команди, зміцнення матеріальної бази.

Мета дослідження: розглянути особливості та перспективи розвитку боротьби самбо на прикладі національної збірної команди України.

Матеріал і методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, інформації в джерелах Інтернету; бесіди з тренерами-викладачами з самбо.

Результати дослідження та їх обговорення. Протягом останніх чотирьох років боротьба самбо визнається одним з пріоритетних неолімпійських видів спорту на Україні (<http://sambo.net.ua/>). Приводами для такого відношення є декілька чинних факторів, а саме:

1. Популярність боротьби самбо серед широких верств населення, насамперед дітей і молоді, що склалася історично.

2. Професійно-прикладна складова боротьби самбо як частини системи професійної підготовки державних силових структур і збройних формувань, допризовної підготовки молоді.

3. Стабільні успіхи українських самбістів на міжнародних змаганнях різного рівня.

4. Осяжні Олімпійські перспективи боротьби самбо.

5. Становлення самбо як дієвої складової частини національної культури і національної системи фізичного виховання народу України, ефективною і доступною системою самозахисту.

Міжнародна федерація самбо (ФІАС) постійно здійснює дієві кроки що до популяризації боротьби самбо в світі і виходу цього виду єдиноборств на Олімпійську арену в якості повноправного її члена (<https://sambo.sport.ru/>). Так, в 2018 році ФІАС отримала тимчасове визнання міжнародного Олімпійського комітету, а вже в липні 2021 року – постійне визнання МОК. Для досягнення цього результату виконкомом ФІАС було виконано значний обсяг роботи, а саме:

1. Внесення змін в правила і регламенти змагань з боротьби самбо.

2. Популяризація і розвиток боротьби самбо на всіх континентах, залучення нових країн-учасниць в ФІАС.

3. Приведення структури ФІАС, її визначальних документів і заходів до вимог МОК.

4. Налагодження співпраці ФІАС з провідними спортивними і міжнаціональними засобами масової інформації.

5. Створення і впровадження наукових, соціальних і гендерних програм ФІАС.

Ці кроки дозволили суттєво розширити географію і популярність самбо, а що найголовніше – значно підвищити рівень проведення, якісний склад (конкуренцію) між учасниками міжнародних змагань, їх видовищність і цікавість для глядачів.

З урахуванням стрімкого розвитку боротьби самбо в світі, слід зазначити, що для збереження і покращення результатів українських самбістів необхідне внесення коректив в систему відбору до національних збірних команд, їх навчально-тренувальний процес в період підготовки до міжнародних змагань. Так, в період з лютого 2018 року по теперішній час тренерським штабом національних збірних команд (спортивний розділ самбо – чоловіки і жінки;

бойовий розділ самбо – чоловіки; молодь (до 20 років); юніори (до 18 років) і кадети (до 16 років)) було проведено великий обсяг роботи по плануванню і організації ефективної системи підготовки спортсменів на навчально-тренувальних зборах, тривалість яких в 2021 році досягла 100 днів. Практичний досвід тренерської діяльності і аналіз результатів виступів українських спортсменів на змаганнях найвищого рівня (чемпіонатах Європи і світу) в звітній період дозволяє констатувати і окреслити наступні напрямки вдосконалення національної системи підготовки висококваліфікованих самбістів з урахуванням Олімпійської перспективи самбо:

1. Проведення спільних навчально-тренувальних зборів для спортсменів різних вікових груп.
2. Проведення і участь в міжнародних навчально-тренувальних зборах і таборах, організація таких заходів на Україні.
3. Проведення заключного передзмагального збору безпосередньо на місці проведення змагань.
4. Підвищення вимог до якості суддівства національних відбіркових змагань.
5. Збільшення кількості відбіркових змагань, особливо в молодіжних, юніорських і кадетських категоріях.

Дієвими резервами для покращення спортивних результатів спортсменів є, на наш погляд, і безпосереднє вдосконалення навчально-тренувального процесу як в системі підготовки національних збірних команд, так і на місцях. Українська школа самбо завжди вирізнялася самобутністю і різнобарвністю технічного арсеналу спортсменів, який базувався на високому рівні загальної і спеціальної фізичної підготовленості, що призводило до якісного виконання спортсменом поставлених перед ним завдань і досягнення відповідного результату (Школьников, Галковский, & Харлампиев, 2006).

Сучасні вимоги і методики вдосконалення різних напрямків підготовки в спортивних єдиноборствах (Korobeunikov, Latyshev, Latyshev, Goraschenko, & Korobeunikova, 2016; Селуянов, Табаков, & Максимов, 2019), практичний досвід тренерської діяльності вітчизняних і іноземних фахівців дають можливість сформулювати конкретні пропозиції що до вдосконалення навчально-тренувального процесу:

1. Розширення діапазону загальної і спеціальної фізичної підготовленості за рахунок більш широкого використання в навчально-тренувальному процесі висококваліфікованих самбістів цільових занять з акробатики і гімнастики, плавання, легкої атлетики, інших видів спорту.
2. Диференціація навчально-тренувального процесу за ваговими категоріями з відповідною різницею планів підготовки.
3. Посилення акценту на виховання високих морально-вольових і стійких психоемоційних якостей, особливо у юних спортсменів.
4. Робота над постійним вдосконаленням технічної підготовленості відповідно до вимог суддівської колегії ФІАС.

5. Цілеспрямований відбір і підготовка молодих спортсменів 2000 року народження і молодших з перспективою їх участі в Олімпійських Іграх з боротьби самбо в складі Національної збірної команди України.

Література:

- Закорко, И.П., Журавель, А.В., & Логвиненко, Ю.В. (2015). Развитие спортивных видов борьбы и дзюдо в Украине как стратегическое направление подготовки Национальной команды к Играм Олимпиад. *Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях*, 56-59.
- Імас, Є.В., Матвеев, С.Ф., & Борисова О.В. (2015). *Неолімпійський спорт: навч. посіб. для студ. вищ. навч.закл. фіз. вих. і спорту*. Вид-во «Олімп. літ-ра», Київ.
- Международная Федерация Самбо (ФИАС) – International Sambo Federation (FIAS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sambo.sport/ru/> (дата звернення: 01.12.2021).
- Платонов, В.Н. (2013). *Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение*. «Олимпийская литература», Киев.
- Селуянов, В.Н., Табаков, С.Е., & Максимов, Д.В. (2019). *Физическая подготовка единоборцев (самбо и дзюдо): монография*. ТВТ Дивизион, Москва.
- Федерация Самбо Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sambo.net.ua/> (дата звернення: 01.12.2021).
- Школьников, Р.А., Галковский, Н.М., & Харлампиев, А.А. (2006). *Самбо – вольная борьба в одежде*. ФАИР-ПРЕСС.
- Korobeynikov, G.V., Latyshev, S.V., Latyshev, N.V., Goraschenko, A.U., & Korobeynikova, L.G. (2016). General laws of competition duel and universal requirements to technical-tactic fitness of elite wrestlers. *Physical Education of Students*, 37-42.

Відомості про авторів:

Коробейніков Георгій Валерійович –

завідувач кафедри спортивних єдиноборств і силових видів спорту, доктор біологічних наук, професор
<http://orcid.org/0000-0002-1097-4787>

E-mail: k.george.65.w@gmail.com

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Закорко Іван Павлович –

старший викладач кафедри спортивних єдиноборств і силових видів спорту, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

E-mail: zakorko@ukr.net

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Костюченко Василь Іванович –

старший викладач кафедри спортивних єдиноборств і силових видів спорту, Заслужений тренер України

E-mail:kafedrasetasvs@ukr.net

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Надійшла до редакції 15.01.2022 р.